

**הכנסת
מרכז מחקר ומידע**

י"ח באב תשס"ה

23 באוגוסט 2005

לכבוד

חה"כ רוני ברזון

כאן

נכבדי,

הנדון: בקשתך למחקר בנושא "ריבית החשב הכללי"

1. "ריבית החשב הכללי"

להלן הסבר בדבר קביעת "ריבית החשב הכללי" ושימושיה. יצוין כי המונח "ריבית החשב הכללי" עשוי לחול על שלושה סוגי ריבית שהחשב הכללי מפרסם מפעם לפעם:

1. **ריבית החשב הכללי "הרגילה"**;
2. **ריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית**;
3. **ריבית פיגורים**.

2. קביעת "ריבית החשב הכללי" ושימושיה

"ריבית החשב הכללי" נקבעת מפעם לפעם על-ידי החשב הכללי,¹ ומשמשת **לחוב או לזיכוי** של גורמים המתקשרים עם גורמים ממשלתיים² כאשר תנאי ההתקשרות מחייבים גבייה או תשלום של ריבית. יתרה מזו, **כל שני גופים או יותר** רשאים לקבוע כי "ריבית החשב הכללי" תשמש

¹ הוראות תקנון הכספים והמשק (התכ"ס), ספר מינהל כספי, הוראה 1-01.01.01.17 – "ריבית החשב הכללי", <http://takam.mof.gov.il/doc/horaot/takam5.nsf>, תאריך כניסה: 15 באוגוסט 2005.

אשר למקור הסמכות להוראות התכ"ס, יצוין כי ההוראות המתפרסמות בתכ"ס הן בעצם המדיניות הממשלתית לאחר שתורגמה להוראות ולנוהלי עבודה. מקור הסמכות לפרסום הוראות ונוהלי עבודה של החשב הכללי הוא חוק נכסי המדינה, התשי"א-1951 (להלן: החוק).

לפי החלטת הממשלה מיוני 1960, שעניינה הרשאה לפי החוק, כל הרשאה לפי סעיף 6(א) לחוק תינתן באופן שבו המורשים על-פי ההרשאה יורשו לייצג את הממשלה בכל עסקה שלגביה ניתנת ההרשאה, ולחתום על כל מסמך הנוגע לעסקה כזאת, רק עם החשב של המשרד שהעסקה עשויה להשפיע על תקציבו או עם מנכ"ל משרד האוצר, החשב הכללי, המשנה לחשב הכללי או סגן בכיר לחשב הכללי.

מאחר שחשב המשרד הוא עובד של החשב הכללי, והחשב הכללי הוא שקובע את סמכויותיו ואת דרכי פעולתו, הוראות התכ"ס שקבע החשב הכללי מכתיבות למשרדים את דרך הפעולה התקינה, שאם יפעלו לפיה, יוכל חשב המשרד לצרף את חתימתו לחתימת נושאי התפקיד במשרד. ראה הוראות התכ"ס, ספר מינהל כספי, הוראה 1-01.00.01.01 – "מקור סמכות הוראות התכ"ס", <http://takam.mof.gov.il/doc/horaot/takam5.nsf>, תאריך כניסה: 15 באוגוסט 2005.

² מדובר בספק, בנותן שירותים או במבצע עבודות למשרדי הממשלה.

בהתקשרות חוזית ביניהם (קרי, אין הכרח שאחד מהצדדים יהיה גורם ממשלתי). במקרה כזה יצוין במסמכי ההתקשרות איזו ריבית מהריביות שהחשב הכללי מפרסם תשמש.³

"ריבית החשב הכללי" אינה חלה על אותם הסדרים כספיים שבגינם החשב הכללי אישר או יאשר ריבית מיוחדת. דהיינו, אם בחוזה ההתקשרות נקבע שיעור ריבית אחר, תשמש ריבית זו ולא "ריבית החשב הכללי".⁴

שיעור "ריבית החשב הכללי" נקבע במקביל לריביות במערכת הבנקאית.⁵ כאמור, "ריבית החשב הכללי" עשויה להיות אחת משלושה סוגי ריבית שהחשב הכללי מפרסם מפעם לפעם:

1. **ריבית החשב הכללי "הרגילה"**: זו הריבית השימושית בחוזים, ושיעורה נקבע לפי ריבית החובה הבסיסית (ריבית פריים) במשק. היא חלה על ההסדרים החוזיים המבוססים על שיעור "ריבית החשב הכללי", כפי שייקבע בנוסח חוזה ההתקשרות.

2. **ריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית**: שיעור ריבית זה משמש את הממשלה לגביית ריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית לממשלה או בגין סיבה אחרת שנקבעה בחוזה ההתקשרות. מ-27 בינואר 2005, שיעור ריבית זה חל גם על ההלוואות לחייבי מסים.⁶

3. **ריבית פיגורים**: שיעור ריבית זה משמש **לגביית** ריבית בגין איחור בתשלומים, כפי שנקבע בחוזה ההתקשרות, והוא מקביל לשיעור הריבית הנהוג במערכת הבנקאית על אשראי חריג.⁷ לחלופין, שיעור הריבית בגין איחור בתשלומים משמש גם **לתשלום** ריבית מהממשלה לקבלנים ולספקי טובין ושירותים, כלהלן:⁸

- חשבי משרדי הממשלה רשאים לאשר תשלומי ריבית לקבלני בניין, עבודות עפר ועבודות תכנון ופיקוח בגין איחור בתשלומים – תשלום אחרי מועדי התשלום שנקבעו בהסכמי ההתקשרות בין המשרד המזמין לבין הקבלן, שלא באשמת הקבלן. תשלום הריבית מותנה בבקשה בכתב מצד הקבלן. הסדר זה חל על תשלומי ריבית עד לסכום של 7,500 ₪ בלבד.

- החשבים רשאים לאשר תשלומי ריבית לספקי טובין ושירותים בגין איחור בתשלומים – תשלום אחרי מועדי התשלום שנקבעו בעת ההתקשרות, שלא באשמת הספק. התשלום מותנה בבקשה בכתב מצד הספק. הסדר זה חל על תשלומי ריבית עד לסכום של 7,500 ₪ בלבד.

³ ש.ס.

⁴ הוראות התכ"ס, ספר מינהל כספי, הוראה 1-01.01.01.17 – "ריבית החשב הכללי", <http://takam.mof.gov.il/doc/horaot/takam5.nsf>, תאריך כניסה: 15 באוגוסט 2005; אתר האינטרנט של אגף החשב הכללי במשרד האוצר, <http://www.mof.gov.il/hashkal/ribith.htm>, תאריך כניסה: 3 באוגוסט 2005.

⁵ אבי גבאי, סגן החשב הכללי במשרד האוצר, שיחת טלפון, 21 באוגוסט 2005.

⁶ אגף החשב הכללי במשרד האוצר, חוזר בנקים 2005/2, 26 בינואר 2005, http://hozrim.mof.gov.il/doc/hozrim/hoz_hashkal.nsf, תאריך כניסה: 14 באוגוסט 2005.

⁷ אבי גבאי, סגן החשב הכללי במשרד האוצר, שיחת טלפון, 21 באוגוסט 2005.

⁸ הוראות תכ"ס, ספר מינהל כספי, הוראה 1-01.01.01.18 – "תשלום ריבית בגין איחור בתשלומים", <http://takam.mof.gov.il/doc/horaot/takam5.nsf>, תאריך כניסה: 15 באוגוסט 2005.

- הריבית תשולם רק אם תנאי התשלום נקבעו בעת ההתקשרות וצוינו במסמכי ההתקשרות.
- חשב המשרד יפנה המלצות לתשלום ריבית מעל לסכומים האמורים לעיל לסגן החשב הכללי, בצירוף נימוקים ותיאור הנסיבות.
- על תשלומי הריבית חלים כל אותם כללים והוראות החלים על תשלומים לגורמי חוץ, דהיינו – לפני התשלום יש לבדוק אם –
 - אין עיקולים נגד הספק;
 - הספק אינו חייב כספים למשרד (אם הוא חייב כספים למשרד, יש לטפל בגבייתם);
 - יש המחאת תשלום באישור המשרד.

3. שיטת החישוב של "ריבית החשב הכללי"

מ-27 בינואר 2005, שיעורי הריבית של החשב הכללי על שלושת סוגיה הם כדלקמן:⁹

סוג הריבית	שנתי	חודשי
ריבית החשב הכללי	5.0%	0.4167%
ריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית	9.5%	0.7917%
ריבית פיגורים ¹⁰	11.5%	0.9583%

חישוב הריבית נעשה על בסיס תלת-חודשי מצטבר. הרבעונים הקלנדריים מסתיימים בימים האחרונים של החודשים מרס, יוני, ספטמבר ודצמבר. משמעות הדבר היא שהריבית המצטברת בתום שלושת החודשים תצורף לקרן, והתוצאה תהיה הבסיס החדש לחישוב הריבית (חישוב ריבית דריבית אחת לשלושה חודשים). לצורך חישוב הריבית, השנה היא בת 365 יום.¹¹

הריבית תחושב מהמועד האחרון לפירעון התשלום (חלקו או כולו) שלא נפרע, ורק ליתרה שלא שולמה במועד.

"ריבית החשב הכללי" כוללת מס ערך מוסף.

בכבוד רב,

רון תקוה

מרכז המחקר והמידע של הכנסת

אישור: גילה אלדר, מנהלת היחידה לשירותי מידע

⁹ אתר האינטרנט של אגף החשב הכללי במשרד האוצר, <http://www.mof.gov.il/hashkal/ribith.htm>, תאריך כניסה: 3 באוגוסט 2005.

¹⁰ כפוף לסייגים בהוראה 1-01.01.01.18 בספר המינהל הכספי של התכ"ס.

¹¹ אגף החשב הכללי במשרד האוצר, חוזר בנקים 2005/2, 26 בינואר 2005, http://hozrim.mof.gov.il/doc/hozrim/hoz_hashkal.nsf, תאריך כניסה: 14 באוגוסט 2005; הוראות תכ"ס, ספר מינהל כספי, הוראה 1-01.01.01.18.9 – "חישוב הריבית", <http://takam.mof.gov.il/doc/horaot/takam5.nsf>, תאריך כניסה: 15 באוגוסט 2005.